

חופשה עילית בשלזיה תחתית

הגן היפני שהוא חלק מפארק
שצ'יניצקי שבוורוצלב.

כתב וצילם: יצחק בן עוזר

שלזיה תחתית הייתה רחוקה מאוד הזרקורים עד לפני כמה חודשים. מעטים מאוד מהנוסעים לבקר בפולין פוקדים אותה, והיא אינה נכללת ברפרטואר הקלאסי של הטיולים המאורגנים. עד לתחילת מלחמת העולם השנייה היה חבל ארץ זה מיושב ברובו על ידי גרמנים, וזו הסיבה לכך שניתן למצוא באזור סגנון בנייה "גרמני", כמה כנסיות פרוטסטנטיות, ובעיקר שמות של מקומות ואתרים בפולנית ובגרמנית.

לפני חודשים מספר זכתה שלזיה לתשומת לב בעקבות ידיעות על צמד חוקרים שטוענים שיש בידיהם מידע על המקום שבו אמורה להימצא רכבת עמוסת נשק, תכשיטים, יצירות אמנות ומטילי זהב. לקראת סיום מלחמת העולם השנייה, כאשר הצבא האדום החל להתקדם מערבה בחזית המזרחית, החליטו הגרמנים להבריח את הרכבת לגרמניה. הרכבת נכנסה למנהרה תת-קרקעית, ומאז נעלמו עקבותיה. לפי דבריו של שר התרבות הפולני, המידע על מקום הימצאה של הרכבת הגיע מאדם שהיה על ערש דוויי והחליט לשחרר את המידע שאותו אצר במשך עשרות שנים. הרכבת אמורה להימצא במנהרה באזור שבין ורוצלב לוולבז'יך שבשלזיה תחתית. צילומי מכ"ם אישרו את המידע. הידיעה הביאה לגל של מחפשים שהחלו לפקוד את האזור, תופעה שהזכירה במקצת את הבהלה לזהב שהביאה המוני הרפתקנים לקליפורניה ואלסקה במאות הקודמות.

מקור: NASA

1. שער הכניסה למתחם המנהרות בפרויקט Riese. מכאן נכנסים לסיור במנהרות.
2. תמונות על קיר באחת מתחנות העצירה במהלך הסיור במנהרות.
3. שביל עשוי לוחות עץ שעובר בינות לסלעי הענק שבמסלול ה"סלעים המתעתעים" בפארק "הרי השולחן".

שלזיה תחתית עתירה בעיירות ספא, וכביש 8 (נקרא גם E67) מחבר שלוש מהאטרקטיביות ביותר מביניהן. עיירות הספא ניתנות לזיהוי לפי שמן, וזאת מאחר שבסיומת שלהן מופיעה המילה zdroj, שתפקידה דומה לזה של הקידומת bad בעיירות הספא בגרמניה, שווייץ או אוסטריה. המזרחית שביניהן היא פולאניצה זדרוי (Polanica Zdroj). היא שוכנת כשמונה ק"מ מערבית ל-Kłodzko.

כמו במרבית עיירות הספא המוקד הוא פארק עירוני מטופח מאוד, עם גינות פרחים צבעוניות, פסלים, ובמה למופעים, אשר מוקפת ספסלי ישיבה שמקיפים את "בית המשאבות". מבנה זה מספק את המים המיוחדים לכל עיירה, שהרכבם מעט שונה, וכן מינרלים לריפוי והקלה במחלות שונות ומשונות מחד, ולחיוזוק המערכות הפנימיות מאידך.

הגינות המטופחות שמסביב יוצרות אזור של שלוה ורוגע. קצב החיים כאן הוא אטי, וזה אולי אחד המתכונים לחופשת בריאות שהיא הניגוד לטיוול המאורגן עתיר האתרים והאירועים, שבו מתרוצצים מצאת חמה עד צאת הנשמה. מאחר שקשה לספוג את האווירה ביום אחד, בחרתי לשהות כאן חמישה ימים, ומתוך ההיצע המגוון של מלונות, פנסיונים משפחתיים, דירות לנופשים וחדרים להשכרה, בחרתי לשהות במלון ספא DR. IRENA ERIS שממוקם באחת השכונות שבשולי העיירה מוקף מכל צדדיו ביער שבו היצע של שבילי הליכה בחיק הטבע.

אם נוסעים בכביש 8 מערבה מגיעים לעיירת ספא נוספת שנקראת דוסניקי זדרוי (Duszniki Zdroj). בעיירה הזאת בחרתי להתמקד במוזאון הדפוס המקומי. המוזאון מוקם במבנה ששימש בעבר בית דפוס. הכניסה היא דרך מגדל שמתחבר למבנה המרכזי באמצעות גשר שעובר מעל אפיק הנהר. הסיור מתעכב על הטכנולוגיות השונות ששימשו את תעשיית הדפוס במילניום הקודם, כולל החומרים

מטיולי האחרון באזור אני יכול להעיד שיש כאן מתחם של מנהרות תת-קרקעיות שאולי לא יכול להתהדר ב"רכבת הזהב", אבל בהחלט מדובר בקומפלקס אדיר שנחפר באדמה קשה ביזמת הגרמנים, וזאת במטרה למנוע אפשרות כלשהי של הפצצתו בידי מטוסי בעלות הברית. החוקרים לא יכולים לקבוע בוודאות את המטרה של קומפלקס המנהרות. שתי ההשערות המובילות הן: שזהו מתחם לפיתוח נשק לא קונבנציונלי, כאשר האולמות משמשים לייצור ואחסון, ו/או מקום מפלט מוגן ובטוח להנהגה של השלטון הנאצי (האולמות יכלו להכיל בין 20,000 ל-40,000 איש). חפירת האתר נעשתה בשנת 1943 על ידי אלפי עובדי כפייה, שרבים מהם מצאו את מותם במהלך הפרויקט. העובדים הובאו בעיקר ממחנה Gross-Rosen ליד עיירה ששמה Rogoznica, אבל באזור נבנו מחנות נוספים עבור עובדי כפייה ושבויים שהועסקו בפרויקט. הפרויקט המורכב, שזכה לשם הקוד Riese (בתרגום לעברית "ענק"), היה הגדול ביותר לא רק בפולין אלא בכל השטח שעליו השתלט הרייך השלישי (אין להתבלבל בין מתחם זה ל"מאורת הזאבים" שנמצאת באזור האגמים המזרחיים ושימשה מחנה מבוזר ומבוטן מעל האדמה).

התכנון (שלא הושלם) היה לבנות שבעה מתחמים שיהיו מחוברים, מה שחייב חפירות נרחבות והספקה של חומרי בנייה רבים, ומעבר לכך בניית סכרים כדי לאפשר מים זורמים למערך הבונקרים.

כיום ניתן לסייר במסדרונות המבוטנים לאורך של כ-1.7 ק"מ (בחלק מהמסלול התקררות מעט נמוכות, ולמזלנו הקסדות שכל אחד מהמבקרים מצטייד בהן בתחילת הסיור חסכו מכות לא צפויות בראש שעלולות היו לשנות את החוויה מקצה לקצה). במהלך הסיור יש כמה עצירות, ובכל אחת ניתנים הסברים מפורטים בשפה הפולנית. כך שמי שלא דובר אותה ייטיב לעשות אם בעת רכישת הכרטיסים יצטייד באוזניות שיאפשרו לו לשמוע הסברים בשפה מוכרת.

2

1

3

1. תצוגה של אביזרי דפוס שהיו בשימוש במאות שעברו בחצר של מוזאון הדפוס ב-Duszniki Zdroj.

2. קיר מצויר באחד החדרים של מוזאון הדפוס שבמקור תפקד כבית דפוס.

3. במרתף של מוזאון הדפוס מבצעים הדגמות של ייצור נייר צבעוני ונייר שמשלב תערובת של צמחים ופרחים. מחדר התצוגה שבמרתף מובילה יציאה לחצר, שבה לצד מדשאות וגינות פרחים מוקמו אביזרי דפוס מהעבר הרחוק.

והמכשירים. בסופו של הסיור יורדים למרתף, שם מתבצעת הדגמה חיה של ייצור שני סוגי נייר (אחד כולל תערובת של צמחים ופרחים ואחד נייר צבוע). מכאן יוצאים לגינה מטופחת מאוד, שבה פוזרו פריטי ציוד רבים ששימשו בתעשיית הדפוס בעבר.

אחת הנקודות היותר מעניינות בפארק היא מסלול "הסלעים המתעתעים", שהוא מעין מבוך (לברינת) שעובר דרך נקיקים צרים ונמוכים בין סלעי ענק. המסלול מרוצף קורות עץ, ובכמה נקודות יש להטות את הגוף ולהשתחל בין הסלעים שסוגרים על המסלול ואינם מאפשרים עקיפה (זוהי הנקודה שבה אנחנו מודים לדיאטנית שלנו שתרמה רבות להקלה על המעבר). בפארק יש סלעים רבים עם צורות מיוחדות שזכו לכינויים כמו: "האניה", "הפטרייה", "השער". "הגמל" ו"רגל התרנגולת", בהתאם ליצירתיות של האחראים על הפארק.

קודמה זדרוי נמצאת בקצה המערבי של הכביש שממשיך לתוך סלובקיה. היא מזכירה מאוד את פולאניצה זדרוי, אלא שכאן הרחובות הומים יותר ממבקרים, והיצע שירותי התיירות גדול יותר. הפארק שמסביב לבית המשאבות מטופח, ובצמוד לו בית קפה גדול עם מרפסת פתוחה. עיירה זו סמוכה לאחד הפארקים המעניינים בפולין. זהו פארק עם תצורות סלעים שונות, והוא נקרא פארק "הרי השולחן" (Park Narodowy gor Stolwyeh).

האזור מאכלס גם אתרים דתיים מעניינים. כביש 387 היפהפה שהוביל אותנו לתוך הפארק ממשיך צפון-מזרחה עד לעיירה Wambierzyce. במרכזה, על גבעה המתנשאת לגובה של 400 מ', ניצבת בזיליקה שבחזיתה 56 מדרגות המתחלקות לשלוש קבוצות, ו-33 מהן מציינות את שנות חייו של ישו.

מגיעים אליו מכביש 387, כביש יפהפה שעושה דרכו בתוך יער שעוטף אותו משני צדיו. הכביש מפותל מאוד ועל כן הנסיעה בו אטית יחסית,

המבנה הנוכחי הוא הגרסה הרביעית; הראשונה נבנתה במאה ה-13 והאחרונה במאה ה-18.

2

1

3

צילום: Dr. János Korom

1. החצר האחורית של הבזיליקה ב-Wambierzyce. המקום המה מצעירים כיוון שביום הצילום (19 לספטמבר 2015) נערך כאן טקס שנקרא: "יום המאמין הצעיר".
2. הכנסייה ב-Swidnica. זוהי כנסיית עץ מדהימה בגודלה, והיא נקראת "כנסיית השלום" כיוון שבנייתה של כנסייה פרוטסטנטית זו התאפשרה במסגרת ההסכמות שהושגו בשלום וסטפאליה בסיום מלחמת שלושים השנים (1618-1648).
3. אחת היצירות המהממות באולם המרכזי של כנסיית העץ ב-Swidnica, שיכול לאכלס אלפי מתפללים.

פאולוס השני קבע יום בשנה לטקס "המאמין הצעיר".

הטקס התקיים לראשונה בכיכר סנט פטר שבקריית הוותיקן ברומא. גם האפיפיור הנוכחי ממשיך בדבקות את המסורת, והחגיגה מתקיימת במקומות שונים בעולם, ובדרך כלל היא מאורגנת על ידי הכנסייה הקתולית המקומית.

כנסיית העץ בסווידניצה

פולין היא אחת המדינות היותר קתוליות באירופה. במזרחה של המדינה יש לא מעט כנסיות אורתודוקסיות (באזור ביאליסטוק), ובמערבה ניתן למצוא כנסיות פרוטסטנטיות. שלזיה תחתית הייתה מיושבת בעבר בגרמנים, כך שלגמרי טבעי שנמצא כאן מוסדות דת שמתקשרים אליהם. בסוף מלחמת שלושים השנים, שהייתה מלחמת דת בין הקתולים לפרוטסטנטים, נחתם הסכם וסטפאליה. בהסכם זה נקבע בין היתר שהפרוטסטנטים יוכלו להקים שלוש כנסיות באזור שלזיה תחתית תחת כמה מגבלות: הבנייה צריכה להסתיים בתוך שנה, והכנסיות ייבנו מעץ וקש, מחוץ לחומות וללא פעמונים. הכנסיות בסווידניצה (Swidnica) וביאבור (Jawor) נקראות כנסיות השלום, כיוון שהוקמו בחסות שלום וסטפאליה שנחתם בשנת 1648. הכנסייה השלישית שהוקמה ב-Glogau נהרסה ברשפה בשנת 1758, ושתי הכנסיות שנותרו נכללות ברשימת אתרי המורשת של אונסק"ו מאז שנת 2001.

בשנת 1936 זכתה הכנסייה למעמד בזיליקה מידי של האפיפיור פיוס ה-11. העיירה המארחת זכתה לכינוי "ירושלים של פולין", וזאת בשל העובדה שהעיירה הקטנה הזאת משופעת במוסדות דת, והבזיליקה היא הבולטת מביניהם. היא הפכה למוקד עלייה לרגל בעיקר בגלל פסלה של מריה שעשוי עץ תרזה. האגדה מספרת שעיוור שהתפלל מול אותו פסל מרשים זכה לנס רפואי ושב לראות ככל האדם. התמזל מזלי להגיע לבזיליקה ב-19 בספטמבר בשעות אחר הצהריים המוקדמות. כאשר עליתי בגרם המדרגות שמתי לב שבמדרגות העליונות התארגנה קבוצת כמרים שלבשו גלימות חגיגיות (היו כמה צבעים שכנראה מסמלים מעמדות שונים במסד הקתולי). הקהל שטיפס במדרגות עקף את המבנה, ואני בעקבותיו. העיקוף הוביל לחצר האחורית שהיא מעין אמפיתאטרון ענק עם ספסלי אבן ומדשאות, כשכולם מסתכלים על במה שהוצבה בסמוך לקיר האחורי של הבזיליקה. מתברר שב-19 בספטמבר 2015 נערך טקס שנקרא: World Youth Day. בטקס שהתקיים כאן נכחו יותר מ-1,000 בני נוער, חלקם מלווים על ידי מורים או נזירות. בין הצעירים היו כאלה שלבשו בגדים שעליהם התנוססו סיסמאות, או היו צבועים בצבעי הדגל, והם פצחו בשירה שליוותה את הדרשות שעה שחלק מהם ניצלו את האירוע לווידי בוכנים שהוצבו מחוץ לבזיליקה.

בשיא הטקס יצאה מהמבנה, דרך השער האחורי, תהלוכה של כמרים נושאי צלב וצעדה לכיוון הבמה, והבכיר מביניהם נשא דרשה. הטקס הפך למסורת בין-לאומית מאז 1984, כאשר האפיפיור הפולני יוחנן

2

1

המבנה מרשים ביותר בגודלו, ומעניינת העובדה שלמרות השימוש המאסיבי בעץ לא תמצאו כאן מסמר אחד. הבונים נתקלו באין-ספור מכשולים, ובנוסף למגבלות שצוינו לעיל לא היה להם מספיק תקציב והבנייה נפסקה. היא חודשה בזכות משפחת הוכברג, שתרמה את העצים שנכרתו ביער שהקיף את טירתה. כאות הוקרה לתרומה זו, שאפשרה את השלמת הבנייה, נתלה בכנסייה "שלט האצולה" של משפחת הוכברג בעלת הטירה.

בכנסייה יש מקום ל-7,500 מתפללים (3,500 מקומות ישיבה), והיא מעוטרת ביצירות אמנות מהמאה ה-18. המזבח שבכנסייה עוצב על ידי הפסל הגרמני אוגוסט גוטפריד הופמן בשנת 1752, והוא נחשב לאחת היצירות הפרוטסטנטיות המפוארות ביבשת אירופה. האורגן הוא מקורי, משנת 1666. בגינה שעוטפת את המבנה המרכזי מפוזרות מצבות מעוררות עניין.

טירת קשוונד' (Ksiaz)

טירת קשוונד' היא הטירה השלישית בגודלה בפולין. היא הגדולה ביותר בשלזיה, ויש בה 415 חדרים. היא הוקמה על ידי הדוכס בולקו הראשון ששלט באזור. מאז בנייתה היא עברה לא מעט שיפוצים, והאגף המרכזי שבו שלוש קשתות גדולות הוא העתיק ביותר. האגף המזרחי שנבנה בסגנון הבארוק הוא מהמאה ה-18, ואילו המערבי, בסגנון הנאו-רנסנס, התווסף ברבע הראשון של המאה ה-20. בין השנים 1508-1904 הייתה הטירה בבעלות משפחת הוכברג (אותה משפחה שתרמה את העצים לבניית כנסיית העץ בסווידניצה).

האולם המרשים ביותר בטירה נבנה במאה ה-18 ונקרא מקסימיליאן, וייחודו נובע מיצירות מרשימים שמכסים את תקרתו. בנוסף יש בטירה חדרים רבים, מקומות מסתור, מרפסות ואורוות. סביב הטירה יש גנים שנבנו כטרסות, כל אחת בסגנון מעט שונה, ובהחלט מומלץ להקיף את הטירה מבחוץ. המראה של הטירה מאחור מרשים ביותר ומספק זווית ראייה שמדגישה את גודלה ועצמתה. בדרך לכניסה הראשית, שאליה מגיעים מהחניה, חולפים על פני שורה של מבנים שבעבר כנראה שימשו למגורי המשרתים וכיום הם מאכסנים מלון בוטיק, מסעדה ובית קפה, לרווחת התיירים שמגיעים לכאן.

ורוצלב

העיר הגדולה ביותר באזור שלזיה היא נקודת עצירה מעניינת ביותר. אחד הסממנים שמצביעים על הפיתוח והצמיחה של העיר הוא הכרזתה כבירת התרבות של אירופה לשנת 2016. צריך לזכור שהעיר הייתה למעשה עיר גרמנית עד שלהי מלחמת העולם השנייה, והייתה ידועה בשם ברסלאו. בסיום המלחמה, כחלק מהעונשים שהוטלו על הצד התוקפן, גורשו תושביה הגרמנים של ברסלאו מהעיר לגרמניה, ובמקומם הובאו תושבים פולנים שהתגוררו בלבוב שבמזרח פולין. בעקבות ההסכמים שנחתמו בסוף מלחמת העולם השנייה נמסרה העיר לבוב לסובייטים, ושויכה לאוקראינה שהייתה אחת המדינות שהרכיבו את ברית המועצות. ביטוי לכך אפשר למצוא במסעדת "המטבח הלבובאי" שבכיכר העיר העתיקה, שהיא מוקד משיכה

4

3

1. אחד מני רבים מהפסלים והמזוקות בגינה המטופחת המקיפה את טירת קשוונד'.
2. מבט מהצד האחורי של טירת קשוונד'. אמנם הכניסה הקדמית היא במפלס הכניסה לגן שמקיף את הטירה, אך השביל שמאחור נמוך יחסית ומאפשר תצפית על מפלסיה של הטירה הגדולה.
3. שער בכניסה לאחת הווילות המטופחות ברחוב הראשי שמוביל לקתדרלה שבאי אוסטרוב טומסקי אשר בוורוצלב.
4. השדרה הראשית בגינה שמקיפה את "בית המשאבות" בפולאניצה זדווי.

קרקוב 100 שנים קודם לכן. בקרב, שהתקיים בשנת 1794, ניצח צבא איכרים פולני, בהנהגתו של קושיוצקו (שתרם מניסיונו הצבאי במלחמת העצמאות האמריקאית), צבא רוסי מסודר בהנהגתו של הגנרל אלכסנדר טורמאסוב. הניצחון בקרב לא הוביל לעצמאותה של פולין, אולם הוא היה סמל שאותו רצו להנציח בלבוב. את הציור צייר יאן סטיקה שגייס כמה אמנים נוספים שעבדו על הפרויקט במשך תשעה חודשים (מקיץ 1893 ועד אביב 1894). הציור הוצג בבניין הרוטונדה בעיר לבוב, והיה לסיפור הצלחה שהביא לכך ש-75,000 מבקרים פקדו אותו מדי שנה. אחרי המלחמה פורק הציור לחלקים והועבר לוורוצלב, אולם שם המתין שנים רבות עד שניתן להציגו שוב לציבור הרחב. לא הציגו אותו בגלל הרגישות הפוליטית, מאחר שהוא מתאר תבוסה של הצבא הרוסי כאשר פולין נמצאת תחת השפעה סובייטית אגרסיבית. עם ההיפרדות מהחיבוק של הדוב הרוסי נבנה מבנה מתאים לאכלוס הציור שהורכב מחדש, ומאז ניתן לצפות בו. הקהל ניצב במרכז האולם ומקיף את הציור המרשים כשהוא מסתייע בהסברים מפי מדריך, או במערכת שמע לאלה שאינם דוברים פולנית.

בגינה הסמוכה למבנה הוקמה אנדרטה לזכר הטבח בקאטין ב-1940. במהלך טבח זה רצחו הסובייטים 22,000 פולנים (קצינים, חיילים, סופרים, אמנים ואנשי רוח אחרים שהוחזקו במחנות שבויים באזורים שבשליטת הרוסים). בעקבות הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, לאחר שהרוסים השתלטו על מזרח פולין הם שבו את החיילים והקצינים הפולנים, שברובם היו אקדמאים, ובהחלטת הפוליטבירו הוצאו להורג מאחר שגילו נטיות אנטי-קומוניסטיות. הטבח בוצע בריות אקדח בעורפם של השבויים, והגופות נקברו באתרים באזור.

ברית המועצות טענה במשך שנים רבות שהטבח בוצע על ידי הגרמנים, אולם לאחר התפרקות הגוש הסובייטי התגלו עדויות רבות לכך שהטבח בוצע על ידי הרוסים, ובשנת 1990 הודה גורבצ'וב בפומבי באחריותם של הרוסים לטבח הנורא. כעבור 20 שנה הכריז הפרלמנט הרוסי שסטלין היה אחראי לטבח. באפריל 2010 התרסק המטוס שבו נסע נשיא פולין עם רבים מצמרת השלטון הפולני בדרכם לטקס ביער קאטין, וכל נוסעיו נספו (האם זו הייתה תאונה או שמה

1. האנדרטה לזכר הפולנים שנטבחו על ידי הסובייטים ביער קאטין. הפסל מציג את הבתולה הקדושה מחבקת שבוי מלחמה שראשו מגולח ופצע כניסה של כדור בעורפו, לזכר הקרבנות שהובלו ליער ונורו בראשם מאחור.
2. אנדרטה בגן המשיק לנהר אודרה שבוורוצלב.
3. פסלי הגמדים שפזורים ברובע העתיק של ורוצלב.

צילום: Loris Silvio Zecchinato

הרחובות Świdnicka & Kazimierza Wielkiego, במקום שבו התקיימו ההפגנות של התנועה. לכן, כאשר אתם מסתובבים ברחובות העיר השפילו מדי פעם מבט אל הקרקע, וכך תזכו לראות את אותם פסלונים חמודים (מספרם נאמד ב-100. בלשכת התיירות המקומית ניתן לקבל מפה מפורטת שבה מצויץ המיקום שלהם).

כמו בפוזנן גם בוורוצלב החלה ההתיישבות באי שנקרא אוסטרוב טומסקי. זהו הרובע העתיק ביותר בעיר. בתחילת המאה ה-14 נרכש האי כולו על ידי הכנסייה, ועל כן המבנה המרכזי של האי הוא הקתדרלה, כאשר מרבית המבנים האחרים, כולל הבתים הנמוכים, נקשרים בצורה כלשהי לפעילויות של הכנסייה (לדוגמה: גני הבישוף) או משמשים למגורים לאלה שפועלים בה. האי מחובר באמצעות שני גשרים (אחד מכל צד). הגשר המזרחי אמנותי מודרני ומאפשר תנועת מכוניות, ואילו הגשר השני המשמש רק את הולכי הרגל הוא גשר מתכתי צר בצבע תכלת ועליו תלויים מנעולים רבים. הקתדרלה מצדיקה ביקור, ולו רק בגלל האפשרות לעלות לגובה של 60 מ' ולתצפת על מרכז ורוצלב.

אחד האתרים היותר מיוחדים בוורוצלב הוא פנורמה רקואוויצה (Panorama Raclawicka). זהו ציור פנורמי (360 מעלות) עצום ממדים, המתנשא לגובה של 120 מ' ורוחבו 15 מ'.

הציור נוצר ב-1894 בעיר לבוב שבאוקראינה, והוא מתעד את קרב הניצחון של הפולנים על הרוסים סמוך לעיירה רקואוויצה שליד

למבקרים הפוקדים את העיר (כמו גם בערים האחרות בפולין, כגון ורשה, קרקוב, לובלין ופוזנן).

כיכר העיר העתיקה, שנקראת גם הכיכר הראשית או כיכר השוק, היא המקום שהיה בעבר הרחוק מוקד הפעילות הכלכלית/מסחרית. כאן התנהל המסחר, ובדרך כלל המבנים שסביב הכיכר שימשו את הגילדות השונות. כיום, לאחר שהמסחר עבר לשווקים ולמרכזי קניות, נותרו הכיכרות והבניינים המקושטים (צבעים מגוונים, חזיתות מעוצבות, פסלים) כמקור משיכה למקומיים ולזרים, וסביבן נפתחו מסעדות ובתי קפה. בחלק מהכיכרות אפשר למצוא אטרקציות נוספות, כמו בית העירייה, כנסייה אחת או יותר, מגדל פעמונים, מונומנט מרשים או מזרקה. בוורוצלב יש מזרקה מזכוכית.

אחת התופעות המיוחדות את העיר היא פיזור של מספר גדול של פסלי גמדים עשויים ברונזה על המדרכות במרכז העיר. הבחירה בגמדים נובעת מאגדה עתיקת יומין של שיתוף פעולה הדוק בין התושבים המקומיים והגמדים כנגד אויב משותף בדמותו של שדון שאיים על חייהם השלווים. הסבר אחר, קצת יותר מודרני, הוא שהגמדים היו סמל של תנועת המחאה האנטי-קומוניסטית Orange Alternative, שפעלה בוורוצלב בתחילת שנות ה-80 של המאה הקודמת. בתחילת הדרך היו פעילי התנועה מציירים על המודעות של השלטון הקומוניסטי גרפיטי שבהם שולבו ציורי גמדים, ומאוחר יותר החלו לקיים כנסים והפגנות. אחד מפסלי הגמדים הוצב בפינת

חזית בית הכנסת בעיירה Dzierżonów, שבה הייתה נוכחות יהודית משמעותית לפני המלחמה.

קוטרו הפנימי של האולם שחודש בשנת 2009 הוא 69 מ' וגובהו 42 מ', והוא יכול להכיל כ-10,000 צופים. האולם שימש במשך הזמן כאכסניה להופעות, תערוכות ותחרויות ספורט. משנת 2006 הוא נמנה על רשימת אתרי המורשת של אונסק"ו.

בסמוך לאולם מתנשא אובליסק גבה קומה שהציבה ממשלת פולין אחרי המלחמה. המונומנט הידוע בשם איגליצה נבנה בשנת 1948, וגובהו כיום 96 מ' (במקור, לפני השיפוץ, הגובה היה 106 מ', אך מסיבות בטיחותיות הוחלט להנמיך אותו בעשרה מ').

מאחורי האולם הגדול יש גן שבמרכזו מזרקות אשר אחת לשעה מרקדות לצלילי מוזיקה של שופן. משך המופע משתנה, כך שמומלץ לפקוד את המזרקה כמה פעמים. בין המופעים ניתן לבקר בגן היפני הסמוך (Ogrod Japonsky), וליהנות מאווירה "ירוקה" ושלווה. יש כאן מפלי מים, גשרוני עץ שנמתחו מעל האגם ועצי בונסאי טיפוסיים לגנים היפניים. אחד המסלולים שמובילים לגן היפני עובר מתחת לפרגולה עטורת צמחייה המשיקה לאגם המזרקות. משפחות צעירות רבות, על טפן, נופשות סביב האגם, והילדים מתרוצצים בין המזרקות הקטנות, משתובבים ונרטבים. □

היה זה יירוט? זאת נדע אולי רק בעתיד הרחוק). האנדרטה מציגה את הבתולה הקדושה כשהיא חובקת שבי מלחמה שראשו מגולח ופצע כניסה של כדור בעורפו.

פארק שצ'יטניצקי

הפארק המקסים הזה נמצא הרחק ממרכז העיר. הביקור בו מאפשר התנסות בחוויות נוספות. כדי להגיע אליו ניתן לבחור לפחות בכיוון אחד בשיט על הנהר אודרה.

זהו הנהר השני בגודלו בפולין, והוא מתפצל לתעלות ופלגים שמקיפים משני הצדדים שטחי יבשה המהווים את האיים שיוצרים את העיר. בחרנו להפליג על הנהר ממרכז העיר לכיוון פארק שצ'יטניצקי, וירדנו בתחנה של גן החיות. ההפלגה מאפשרת לראות את האי אוסטרוב טומסקי וחלקים אחרים של העיר, מזווית ראייה מעניינת ושונה. בגן החיות שנמצא שם יש כ-600 מינים שונים של בעלי חיים.

בסמוך לגן החיות ניצב מבנה מרשים שנקרא "אולם העם" (Halla Ludowa). האולם נבנה לפני כ-100 שנה, והוא נחשב בזמנו ליצירה ארכיטקטונית מדהימה של הארכיטקט מקס ברג. הוא נקרא גם "אולם המאה", מאחר שהוא נבנה במלאת 100 שנים לניצחון של הפרוסים על צבאו של נפוליאון בקרב לייפציג. המבנה הוקם בין השנים 1911-1913, בתקופה שהעיר הייתה חלק מהאימפריה הגרמנית. האולם שרד את שתי מלחמות העולם, וזכה לארח בין כתליו אורחים וסלבריטאים חשובים כמו מרלן דיטריך והאפיפיור הפולני יוחנן פאולוס השני.

יצחק בן עוזר – מרצה, כותב ויועץ לבניית מסלולי טיול
itzikben2001@yahoo.com